

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

כ"א בסיון תשע"ו
27 ביוני 2016

לכבוד

חבר הכנסת אברהם נגוסה

יושב-ראש ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות

שלום רב,

הנדון: תשלומי סטודנטים עולים חדשים בעבור תרגום בחינות

בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות התקבלה פנייה לפיה באוניברסיטת בר-אילן סטודנטים עולים חדשים נדרשים לשלם תשלום נוסף, מעבר לעלויות הלימודים, בעבור תרגום שאלוני בחינות לשפות זרות. עוד צוין בפניה כי סטודנט רשאי לבקש תרגום של עד ארבעה מבחנים בשנה, ועלות התרגום לכל סטודנט היא קבועה ללא קשר לסוג הבחינה ואורכה או למספר הסטודנטים הזקוקים לתרגום.

לבקשת הוועדה, פנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת לאוניברסיטאות בישראל, למועצה להשכלה גבוהה, למשרד העלייה והקליטה ולהתאחדות הסטודנטים בבירור בנוגע לתשלומים נלווים הנדרשים מסטודנטים עולים חדשים וזאת לקראת דיון הוועדה בנושא "גביית תשלום מסטודנטים עולים בגין תרגום בחינות באוניברסיטת בר-אילן" שיתקיים בתאריך 28 ביוני 2016.

ראשית יצוין כי על מועמדים ללימודים אקדמיים בישראל שנבחנו בבחינה הפסיכומטרית בשפה שאינה עברית, כגון עולים חדשים, להיבחן בבחינה מיון בעברית הקרויה בחינת יע"ל וזאת לצורך הערכת רמת שליטתם בעברית. סולם הציונים הכללי בבחינת יע"ל נע מ-50 ועד 150, כאשר כל מוסד אקדמי קובע באופן עצמאי את ציון הבחינה הנדרש לקבלה ללימודים בחוגי הלימוד השונים שלו. יובהר שמי שנבחן בבחינה הפסיכומטרית בשפה שאינה עברית רשאי, בהרשמה מראש, לגשת לבחינת יע"ל מייד עם סיום הבחינה הפסיכומטרית ללא תשלום נוסף. אדם שמבקש להיבחן רק בבחינת יע"ל בנפרד מהבחינה הפסיכומטרית, נדרש לשלם 268 ש"ח.¹

עוד יצוין כי בנוסף לעלותה של בחינת יע"ל, ייתכנו מקרים שמועמדים ללימודים שהם עולים חדשים יידרשו להציג מסמכים ממדינת מוצאם, המתורגמים על-ידי נוטריון, המעידים על לימודים קודמים. לתרגום זה יש עלות כספית נוספת שעל העולים החדשים לשלם. עולה חדש שהתקבל ללימודים, אך ציון העברית שלו נחשב על ידי מוסד הלימודים נמוך מדי יידרש להשתתף בקורסים לשיפור רמת עברית, כאשר על קורסים אלו הוא יידרש לשלם בנפרד.

מבדיקת מרכז המחקר והמידע של הכנסת עולה כי מלבד באוניברסיטת בר-אילן, לא נמצאו שירותי תרגום של בחינות באוניברסיטאות האחרות ועל כן אין גבייה של תשלום נוסף תמורת זאת. מהבדיקה

¹ המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, [מהי הבחינה?](#), [ציוני הבחינה](#), תאריך כניסה: 20 ביוני 2016.

עלה שברוב האוניברסיטאות סטודנטים עולים זכאים להקלות בזמן הבחינה כגון תוספת זמן או שימוש במילון. **מהמועצה להשכלה גבוהה נמסר כי המוסדות להשכלה גבוהה לא אמורים לגבות תשלום עבור תרגום של בחינות** וכי במועצה לא התקבלו פניות בנושא תשלומים נלווים ותרגום בחינות לעולים חדשים.² **מהמנהל לסטודנטים עולים במשרד העלייה והקליטה נמסר שלמשרד לא ידוע על תשלומים נלווים הנדרשים מסטודנטים עולים חדשים במסגרת לימודיהם באוניברסיטאות, למשל בגין תרגום בחינות.** ממנהל הסטודנטים במשרד העלייה והקליטה הובהר כי בעקבות פניית מרכז המחקר והמידע הנושא נבדק מול מחוזות המנהל וכן מול אנשי קשר במוסדות הלימוד ולא התקבלו פניות מסטודנטים עולים בנושא זה.³

מהתאחדות הסטודנטים נמסר כי לא ידוע להתאחדות כיצד האוניברסיטאות פועלות במקרה שסטודנט מבקש ששאלון הבחינה יתורגם לשפה זרה. עם זאת, להתאחדות ידוע שמספר מוסדות מתירים לסטודנטים עולים הלומדים בתכניות לימודים בעברית להיבחן בשפה אחרת רק בשנתם הראשונה ללימודים. על פי רוב, מדובר במענה של הסטודנט על הבחינה בשפה האנגלית, גם אם שאלון הבחינה נכתב בעברית. מהתאחדות הסטודנטים ביקשו לציין שסטודנט עולה נדרש לשלם תשלום נוסף, בהשוואה לסטודנט ישראלי, במקרה שהוא נבחן בבחינה הפסיכומטרית בשפה שאינה עברית ועל כן נדרש לגשת גם למבחן יע"ל הבודק את רמת העברית שלו, בחינה שיש לשלם עליה בנפרד. כמו כן, ישנם מוסדות הדורשים מסטודנט עולה שישתתף במספר קורסים בעברית לפני תחילת לימודיו בעלות של כמה מאות שקלים, כגון קורסים בהיסטוריה, מקרא, ספרות עברית וכיוצא בזאת.⁴ יובהר כי מרכז המחקר והמידע של הכנסת לא הרחיב את הבדיקה בנוגע לקורסים הללו ובאילו מוסדות הם נדרשים.

1. תגובות האוניברסיטאות

כאמור, מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה לאוניברסיטאות בישראל: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת בן-גוריון, אוניברסיטת בר-אילן, הטכניון ואוניברסיטת אריאל.

כפי שצוין, מהבדיקה עלה כי **רק באוניברסיטת בר-אילן נמצאו שירותי תרגום בתשלום נפרד של בחינות לשפות זרות.** עולה חדש המבקש ללמוד באוניברסיטת בר-אילן צריך לעבור את בחינת יע"ל ברמה ג' (טווח ציונים 51-58) או ד' (טווח ציונים 59-83) וזאת בהתאם לתחום הלימודים אליו הוא מבקש להתקבל.⁵ **מהאוניברסיטה נמסר כי היא מאפשרת מזה שנים תרגום של בחינות לשפה האנגלית וזאת מתוך התחשבות בהתמודדות של סטודנטים מחו"ל עם קשיי השפה.** סטודנטים שזכאים שבחינותיהם יתורגמו הם סטודנטים לתואר ראשון הנמצאים בארץ עד 4 שנים. סטודנט שכזה זכאי לקבל תרגום של מבחנים לשפה האנגלית לפי הפירוט הבא: בשנה הראשונה ללימודיו – 4 בחינות בסמסטר, בשנתו השנייה ללימודיו

² מיכל פרי, רכזת פניות הציבור, המועצה להשכלה גבוהה, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 14 ביוני 2016.

³ מירי כהן-אדלשטיין, ראש המינהל לסטודנטים עולים, משרד העלייה והקליטה, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 15 ביוני 2016.

⁴ ליאת הלבץ, מנהלת קשרי ממשל, התאחדות הסטודנטים, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 13 ביוני 2016, שיחת טלפון, 15 ביוני 2016.

⁵ סולנוי פרידנברג, מזכירת המדור לתלמידי חו"ל, לשכת דיקן הסטודנטים, אוניברסיטת בר-אילן, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, שיחת טלפון, 20 ביוני 2016.

ולאחריה – 2 בחינות בסמסטר. כמו כן, סטודנט שנכשל במועד א' של הבחינה, או לא ניגש לבחינה במועד זה, זכאי לקבל את התרגום במועד ב'. תרגום הבחינות מותנה בהסכמת המרצה וכרוך בתשלום של 270 ש"ח על ידי הסטודנט. על הסטודנט לצרף טופס עם אישור המרצה על תרגום הבחינה כשבועיים לפני מועד הבחינה.⁶

סטודנט המבקש תרגום של שאלון הבחינה נדרש לשלם 270 ש"ח לבחינה גם אם ישנם מספר סטודנטים הזקוקים לתרגום של אותה הבחינה, והאוניברסיטה מממנת את יתרת עלות התרגום בסכום של -1,000 800 ש"ח לבחינה. התרגום מבוצע על-ידי דוקטורנטית של האוניברסיטה.⁷ מהאוניברסיטה נמסר כי במהלך שנת הלימודים תשע"ה (2014-2015) תורגמו 136 בחינות בכלל החוגים, כאשר מרבית התרגומים היו בחוג לעבודה סוציאלית (26), סוציולוגיה (17), חינוך (16) ותקשורת (13). עוד צוין כי הפקולטה למדעי החיים מתרגמת את הבחינות ללא תשלום בעזרת מתרגלים מהמחלקה, והפקולטות למשפטים והמחלקה לכלכלה אינן מאפשרות תרגום של בחינות כלל.⁸ בנוסף, האוניברסיטה מעניקה מספר הקלות לסטודנטים עולים. כך סטודנט מחו"ל זכאי לתוספת זמן בבחינות של רבע שעה על כל שעת בחינה מעבר לזמן הרגיל ובתנאי שהבחינה היא בשפה העברית, אפשרות להיעזר במילון במהלך הבחינה בכפוף להסכמת המרצה, וסטודנטים בשנות הלימוד א' ו-ב' זכאים לקבל שיעורי עזר בהיקף של 4 שעות שבועיות במהלך שנת הלימודים.⁹

מהאוניברסיטה העברית בירושלים נמסר כי לא קיים שירות של תרגום בחינות לשפות זרות, ועל כן לא נדרש בגינו תשלום. עם זאת, האוניברסיטה העברית מעניקה לסטודנטים עולים הקלות בבחינות. כך, סטודנטים עולים ותלמידים זרים שלמדו פחות מ-7 שנים בשפה העברית, ושנבחנו בבחינה הפסיכומטרית שלא בשפה העברית, זכאים להתאמות במשך לימודיהם לתואר או עד להשלמת שנות הלימוד בשפה העברית ל-7 שנים (הקצר מהם). התאמות אלו כוללות: הארכת זמן של 25% בכל בחינה הנערכת בשפה העברית; קבלת עזרה בהבנת השאלונים; שגיאות כתיב במענה על הבחינות לא משפיעות על ציון הבחינה; שימוש במילון כולל מילון דיגיטלי כל עוד אינו מאפשר גישה לרשת האינטרנט.¹⁰ יצוין כי ציון בחינת יע"ל הנדרשת בתנאי הקבלה לאוניברסיטה העברית משתנה בין חוגים שונים. בחוגי לשון עברית ולשונות היהודים, מחשבת ישראל, מקרא, ספרות עברית, תלמוד והלכה ולשון עברית ציון בחינת יע"ל המינימלי הוא 145; בהיסטוריה של עם ישראל, יהדות זמננו ולימודי יהדות, ציון בחינת יע"ל המינימלי הוא 135; במשפטים וספרות כללית והשוואתית ציון בחינת יע"ל המינימלי הוא 120, וביתר החוגים באוניברסיטה ציון בחינת יע"ל המינימלי הוא 105.¹¹

מאוניברסיטת תל-אביב נמסר כי אין שירות של תרגום בחינות, ובחינות מתקיימות בשפת ההוראה של הקורס, על פי רוב בעברית. במרבית הבחינות הסטודנטים נדרשים לענות בעברית וזאת כדי לשמור על

⁶ פרופ' אורי ניר, דיקן הסטודנטים באוניברסיטת בר-אילן, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 20 ביוני 2016; אוניברסיטת בר-אילן, לשכת דיקן הסטודנטים, בחינות ועזרה בלימודים, תאריך כניסה: 13 ביוני 2016.

⁷ לשכת דיקן הסטודנטים, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, שיחת טלפון, 8 ביוני 2016.

⁸ פרופ' אורי ניר, דיקן הסטודנטים באוניברסיטת בר-אילן, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 20 ביוני 2016;

⁹ שם; אוניברסיטת בר-אילן, לשכת דיקן הסטודנטים, בחינות ועזרה בלימודים, תאריך כניסה: 13 ביוני 2016.

¹⁰ עיריית מגורה לוי, המזכיר האקדמי, האוניברסיטה העברית בירושלים, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 9 ביוני 2016; 13 ביוני 2016.

¹¹ האוניברסיטה העברית בירושלים, תנאי קבלה – רמת עברית, תאריך כניסה: 20 ביוני 2016.

עקרון האנונימיות של הבחינה. הקלות שסטודנטים עולים הנמצאים בארץ עד 5 שנים זכאים להן מהאוניברסיטה כוללות: תוספת זמן של חצי שעה בזמן הבחינה ושימוש במילון בזמן הבחינה (מותנה בקבלת אישור מראש ממזכירות החוג). בנוסף נמסר מהאוניברסיטה שסטודנטים עולים זכאים לקבל סיוע וחונכות אקדמית במחיר סמלי, וכן שיעורי לימוד השפה העברית במחיר של 15 ש"ח לשיעור. בדף מידע המחולק בקמפוס מטעם המנהל לסטודנטים עולים באוניברסיטה נכתב שהמנהל מציע לסטודנטים עולים מימון שיעורי עזר פרטיים או קבוצתיים וסיוע במימון השתתפות ב"מרתונים" לימודיים, ליווי אישי לאורך שנת הלימודים, ליווי של עובדת סוציאלית, פעילויות ואירועים חברתיים, ושירותי התנדבות בחברה ובקהילה.¹²

יצוין כי מועמדים ללימודי תואר ראשון באוניברסיטת תל-אביב נדרשים להגיע לרמה א' (ציון של 59 לפחות בבחינת יע"ל) עד תחילת שנת הלימודים, לרמה ב' לפחות (ציון של 84 לפחות בבחינת יע"ל) עד תום הסמסטר הראשון ולרמת "פטור" לא יאוחר מתום הסמסטר השלישי (ציון של 132 ומעלה בבחינת יע"ל). האוניברסיטה אינה מקיימת במסגרת לימודי החובה לתואר קורסים לידיעת השפה העברית, ועל הסטודנט ללמוד את השפה במסגרת חוץ אוניברסיטאית לפי בחירתו. עלות הקורסים איננה חלק משכר הלימוד ועל הסטודנט לשלם עבורם בנפרד.¹³

מאוניברסיטת בן-גוריון נמסר שלא קיים באוניברסיטה שירות תרגום של בחינות. מועמדים ללימודים אקדמיים צריכים להגיע לרמה ה' לפחות במבחן יע"ל (טווח ציון של 84-106), למעט מחלקות שדורשות ידיעה גבוהה יותר של עברית. במהלך לימודיו על סטודנט להגיע לרמת עברית ו' (טווח ציון בבחינת יע"ל של 107-131). מהאוניברסיטה נמסר עוד שסטודנטים עולים מקבלים התאמות בבחינות, כך למשל סטודנט בשנתו הראשונה ללימודיו רשאי להשיב על הבחינה בשפה האנגלית או בכל שפה אחרת וזאת באישור המרצה; סטודנט שלמד בשנות לימודיו האחרונות פחות מ-3 שנים בשפה העברית ונבחן בבחינה הפסיכומטרית בשפה שאינה עברית יקבל הארכת זמן של 25% ממשך הבחינה. זכאות זו היא לאורך כל שנות לימודיו לתואר ובתנאי שלא חלפו 7 שנים מאז הגיעו לארץ. בנוסף, סטודנט עולה יכול לקבל עזרה מהמרצים בהבנת שאלוני הבחינה וציון הבחינה לא יושפע משגיאות כתיב. סטודנט עולה רשאי לעשות שימוש במילון או מילון דיגיטלי. יובהר שכדי לקבל את ההתאמות הללו, על הסטודנט ללמוד קורס עברית בסמסטר בו הוא מבקש את ההתאמות, או בסמסטר שקדם לו או במהלך הקיץ. מהאוניברסיטה נמסר עוד שסטודנטים עולים זכאים לקבל ללא תשלום שעות חונכות פרטניות או קבוצתיות, סדנאות, "מרתונים" לקראת בחינות. בנוסף, סטודנטים בני העדה האתיופית זכאים לקבל מדיקן הסטודנטים תמיכה כלכלית הכוללת ארוחה יומית במזנון, החזר נסיעות בתחבורה ציבורית והחזר בגין רכישת ספר אחד בשנה.¹⁴

מאוניברסיטת חיפה נמסר כי לא קיים שירות של תרגום בחינות לשפות זרות, ועל כן לא נגבה תשלום על כך. עם זאת, האוניברסיטה מעניקה מספר הקלות לסטודנטים שעלו ב-6 השנים האחרונות בהן: הארכת

¹² נגה ליבשטיין, סגנית המזכירה האקדמית, אוניברסיטת תל-אביב, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 15 ביוני 2016.

¹³ אוניברסיטת תל-אביב, תנאי קבלה לתואר ראשון, ידיעת השפה העברית-מבחן יע"ל לתואר ראשון, תאריך כניסה: 20 ביוני 2016.

¹⁴ פרופ' אריאל פלדשטיין, המזכיר האקדמי, אוניברסיטת בן-גוריון, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2016; אוניברסיטת בן-גוריון, תנאי הקבלה הכללים לתואר ראשון, קורסים ללימוד השפה העברית, תאריך כניסה: 23 ביוני 2016.

זמן בבחינות במשך השנתיים הראשונות ללימודים, ושימוש לעתים במילון בזמן הבחינה. מהאוניברסיטה הודגש כי שירותים אלה אינם כרוכים בתשלום.¹⁵ יצוין כי הציון הנדרש לקבלה לאוניברסיטת חיפה לשנת הלימודים תשע"ז הוא ציון של 120 לפחות בבחינת יע"ל, כאשר ייתכנו חוגים הדורשים רמת עברית גבוהה יותר.¹⁶

מהטכניון נמסר כי אין בטכניון תרגום של בחינות, ועל כן לא נדרש על כך תשלום. בטכניון **מסייעים לסטודנטים עולים** באמצעות הארכת זמן הבחינה, מתן ייעוץ פרטני בהתמודדות עם בחינות וכן שיעורי עזר ללא תשלום.¹⁷ סטודנט שהתקבל לטכניון, ונבחן בבחינה הפסיכומטרית בשפה שאינה עברית, חייב לעבור סיווג בעברית, כאשר ציון הסף המינימלי שיש לעמוד בו כדי להתקבל ללימודים הוא ציון של 95 בבחינת יע"ל. עד תום הסמסטר השני ללימודיו, חייב הסטודנט לעבור בהצלחה את קורסי "עברית 2" ו-"עברית 3" שניתנים במסגרת המרכז לחינוך קדם אקדמי והם ייחשבו כחלק מנקודות הבחירה החופשית של לימודיו.¹⁸

מהאוניברסיטת אריאל נמסר כי הבחינות הן בשפה העברית והן אינן מתורגמות לשפות זרות. עוד צוין שכדי להתקבל ללימודים, סטודנטים שעברית הינה שפה שנייה עבורם, נדרשים לעבור מבחן יע"ל בציון של 100 לפחות.¹⁹ **ההקלות שניתנות לסטודנטים עולים** שנמצאים בארץ עד 10 שנים הן התאמות בזמן הבחינות והן כוללות תוספת זמן, התעלמות משגיאות כתיב ואפשרות להשתמש במילון. עוד נמסר מהאוניברסיטה שקיים מערך סיוע לימודי לסטודנטים עולים הניתן במחיר סמלי הקרוי "דמי רצינות" שכולל: שיעורי עזר פרטניים וקבוצתיים, שיעורי "מרתון" לקראת בחינות, שיעורי הוראה מתקנת, הכוונה לסדנאות למידה מגוונות שמתקיימות בקמפוס ועוד. בנוסף צוין כי במדור קליטת עולים במרכז השירות לסטודנט ניתנת עזרה פרטנית, הכוונה וסיוע לסטודנטים עולים.²⁰

בכבוד רב,

צח בן-יהודה
רכז מחקר ומידע

אישור: אורי טל-ספירו, ראש תחום שירותי מידע

¹⁵ רותי רבינוביץ, ראש אגף מינהל תלמידים, אוניברסיטת חיפה, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 9 ביוני 2016.

¹⁶ אוניברסיטת חיפה, אתר הרשמה וקבלה, [תנאי קבלה ללימודים](#), תאריך כניסה: 20 ביוני 2016.

¹⁷ עדנה אדלר, מזכיר לימודי הסמכה, הטכניון, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביוני 2016.

¹⁸ הטכניון, [תקנות ונהלים בלימודי הסמכה](#), תאריך כניסה: 21 ביוני 2016.

¹⁹ כאמור, טווח הציונים בבחינה הוא 50-150.

²⁰ פרופ' שמואל שחם, דקן הסטודנטים באוניברסיטת אריאל בשומרון, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 15 ביוני 2016.

